



30. märts 2009

EESTI 2008. AASTA MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

(Esmaste andmete põhjal)

- Üleilmse majanduse järsk halvenemine ja sisenõudluse kiire nõrgenemine mõjutasid märkimisväärselt 2008. aasta maksebilansi jooksevkonto puudujääki. See vähenes 2007. aastaga võrreldes ligi poole võrra ja moodustas 9,2% SKPst (vt tabel 1 ja joonis 1). Absoluutväärtuses kujunes jooksevkonto puudujääk 22,9 miljardi krooni suuruseks.
- Jooksevkonto puudujääk vähenes kiiresti eelkõige aasta teises pooles, olles mõjutatud peamiselt tulu netoväljavoolu kahanemisest. 2008. aasta IV kvartali jooksevkonto puudujääk oli viimase kolme aasta madalaim ning see ulatus 3,3 miljardi kroonini ehk 5,5%ni sama kvartali SKP suhtes.
- Sisemajanduse koguprodukti (SKP) otseste komponentide, kaupade ja teenuste konto puudujääk suhtena SKPsse moodustas 2008. aastal 4,3% SKPst. Kaupade ja teenuste eksport kasvas 7% ja import kahanes 2%, mistõttu nende puudujääk vähenes 60%.
- Jooksevkonto defitsiidi kahanemist toetasid kõik jooksevkonto komponendid, kuid suurima panuse andis kaupade konto puudujäägi vähenemine.
- Kapitali netosissevool kahanes oluliselt ning toimus põhiliselt otse- ja muude investeeringute näol.
- Maksebilansi üldbilanss oli ülejäägiga, reservid kasvasid ligi 8 miljardi krooni võrra.

2008. aastal oli maksebilansi kaupade konto puudujääk 28,6 miljardit krooni ning moodustas 11,5% SKPst. 2007. aastaga võrreldes vähenes väliskaubanduse puudujääk kolmandiku ehk 13,4 miljardi krooni võrra. Kaupade väljavedu jooksevhindades oli 133,7 miljardit krooni, kasvades aastataguse perioodiga võrreldes 6%; sissevedu oli 162,4 miljardit krooni, vähenedes 4%. Väliskaubanduse puudujäägi alanemist mõjutasid enam transpordivahendite, masinate ja seadmete ning metallide kaubagrupid, mille puudujäägid vähenesid kokku ligi 15 miljardi krooni võrra.

Kaupade väljaveost viiendiku moodustasid masinad ja seadmed (peamiselt elektroonikatooted), järgnesid võrdselt 12% osatähtsusega metallkaubad, mineraalsed tooted ning puit ja puittooted. Aastaga suurenes enim metallide ja metalltoodete ning keemiakaupade väljavedu (vastavalt 24% ja 16%).

Masinad ja seadmed moodustasid ka suurima kaupade sisseveo artikli (22%), järgnesid mineraalsed tooted (16%) ja keemiakaubad (13%). Kõige rohkem alanes transpordivahendite ning puidu ja puittoodete väljavedu (vastavalt 27% ja 23%). Kaupade ekspordi kasvu ja impordi kahanemise tõttu vähenes kaupade konto puudujääk järsult. Suurimad puudujäägiga kaubagrupid olid mineraalsed tooted ja keemiakaubad. Ülejäägiga olid puit ja puittooted ning mitmesugused tööstuskaubad.

Peamise väliskaubanduspartneri Euroopa Liidu osa Eesti kaubavahetuses hõlmas 70% kaupade väljaveost ning 80% sisseveost. Suurimad ekspordipartnerid olid Soome, Rootsi, Venemaa ja Läti, impordipartnerid aga Soome, Saksamaa, Rootsi, Läti ja Leedu.

¹ Jooksevkonto puudujääk reinvesteeritud tuluta, mille puhul reaalsel rahaliikumist ei toimu, moodustas 3,9% SKPst.

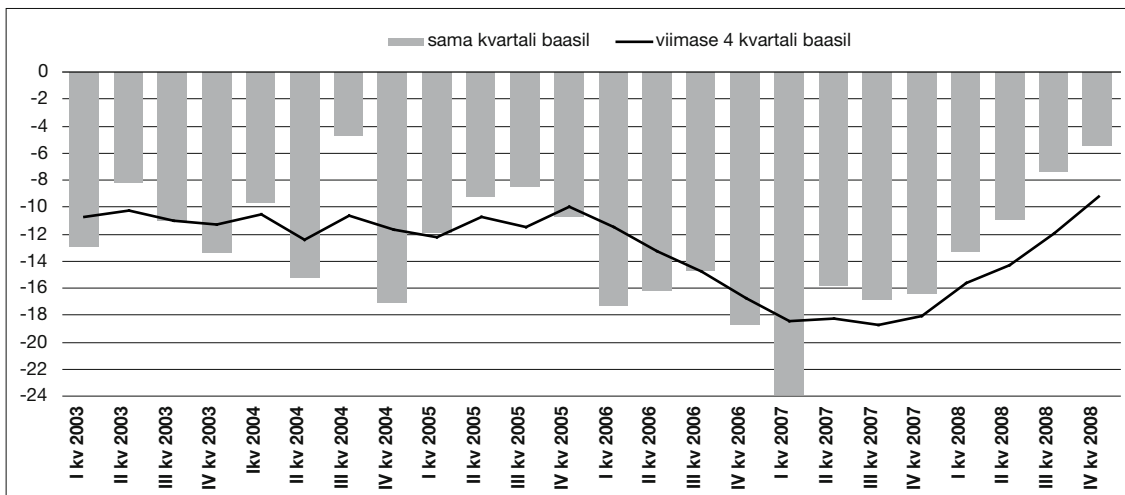
Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)

Kirje	2007					2008				
	I	II	III	IV	Kokku	I	II	III	IV	Kokku
Jooksevkonto	-13 023,3	-9 453,4	-10 219,2	-10 468,0	-43 163,9	-7 853,4	-7 097,6	-4 612,2	-3 324,4	-22 887,7
Kaubad ja teenused	-7 777,7	-6 397,9	-6 217,7	-6 567,2	-26 960,5	-4 033,4	-2 355,3	-1 767,5	-2 475,7	-10 631,9
Kaubad	-10 208,0	-11 070,9	-10 748,4	-9 994,5	-42 021,7	-7 737,4	-7 500,8	-7 258,8	-6 151,0	-28 647,9
kreedit (FOB)	30 026,9	33 089,8	30 148,5	33 099,2	126 364,4	31 645,0	35 237,9	34 648,1	32 174,8	133 705,9
deebet (FOB)	-40 234,8	-44 160,7	-40 896,9	-43 093,7	-168 386,1	-39 382,4	-42 738,7	-41 906,9	-38 325,8	-162 353,8
Teenused	2 430,3	4 673,0	4 530,7	3 427,3	15 061,3	3 704,0	5 145,4	5 491,2	3 675,3	18 016,0
kreedit	10 195,0	13 225,8	13 789,5	12 845,0	50 055,3	11 844,9	13 930,8	15 419,0	13 202,3	54 397,0
deebet	-7 764,7	-8 552,8	-9 258,8	-9 417,7	-34 994,0	-8 140,9	-8 785,4	-9 927,7	-9 527,0	-36 380,9
Tulu	-5 106,4	-3 752,6	-4 610,8	-4 519,0	-17 988,8	-5 077,2	-5 536,0	-3 504,3	-2 481,3	-16 598,8
kreedit	3 542,7	4 416,1	4 816,2	4 513,7	17 288,6	4 136,7	4 241,0	5 419,9	3 161,2	16 958,8
deebet	-8 649,1	-8 168,6	-9 427,0	-9 032,6	-35 277,3	-9 213,9	-9 777,0	-8 924,2	-5 642,5	-33 557,6
Jooksevülekanded	-139,2	697,1	609,3	618,1	1 785,4	1 257,3	793,7	659,6	1 632,5	4 343,0
kreedit	1 554,2	1 805,9	2 037,7	2 620,5	8 018,3	2 951,0	1 892,6	1 722,4	2 966,1	9 532,2
deebet	-1 693,4	-1 108,8	-1 428,4	-2 002,4	-6 232,9	-1 693,8	-1 098,9	-1 062,9	-1 333,6	-5 189,2
Kapitali- ja finantskonto (reservvarata)	11 838,5	8 139,2	16 373,9	6 475,1	42 826,7	10 151,1	10 119,4	4 102,0	8 719,7	33 092,2
Kapitalikonto	514,5	511,4	562,4	1 117,5	2 705,9	1 244,2	834,0	519,9	1 194,7	3 792,9
Finantskonto	11 324,0	7 627,8	15 811,5	5 357,6	40 120,8	8 906,8	9 285,5	3 582,1	7 524,9	29 299,3
Otseinvesteeringud	5 376,9	408,5	1 515,5	5 368,3	12 669,1	4 226,7	3 015,6	1 780,6	1 984,8	11 007,6
Välismaal	-3 619,8	-7 251,9	-4 191,4	-2 970,0	-18 033,0	-4 457,1	-1 621,0	-2 903,6	-1 385,0	-10 366,6
Eestis	8 996,6	7 660,3	5 706,9	8 338,2	30 702,1	8 683,8	4 636,5	4 684,2	3 369,8	21 374,3
Portfelliinvesteeringud	-1 212,7	-2 444,6	-1 979,3	-123,4	-5 760,1	473,3	2 424,7	-1 986,7	5 579,9	6 491,3
Nõuded	-3 666,8	-2 280,5	-3 357,7	821,0	-8 483,9	1 005,2	3 285,5	-1 626,9	7 266,3	9 930,0
Omandiväärtpaberid	-2 197,1	-2 831,2	-2 439,0	-129,9	-7 597,2	1 323,2	944,4	-133,4	1 611,0	3 745,2
Võlaväärtpaberid	-1 469,6	550,6	-918,6	950,9	-886,7	-318,0	2 341,1	-1 493,5	5 655,3	6 184,8
Kohustused	2 454,0	-164,1	1 378,3	-944,4	2 723,8	-531,9	-860,8	-359,7	-1 686,3	-3 438,7
Omandiväärtpaberid	3 162,6	909,2	811,6	-1 667,7	3 215,7	-1 010,5	-236,7	-471,8	-1 719,6	-3 438,6
Võlaväärtpaberid	-708,6	-1 073,3	566,7	723,3	-491,9	478,7	-624,1	112,1	33,2	-0,1
Tuletisinstrumentid	-148,9	190,8	-485,3	-354,3	-797,8	793,5	-7,6	-579,3	642,5	849,2
Nõuded	-300,4	121,1	-509,5	-191,1	-879,9	814,0	-56,8	-233,3	152,2	676,1
Kohustused	151,5	69,7	24,2	-163,3	82,1	-20,5	49,2	-346,0	490,3	173,2
Muud investeeringud	7 308,7	9 473,1	16 760,6	467,1	34 009,6	3 413,2	3 852,8	4 367,4	-682,3	10 951,2
Nõuded	-4 819,0	-9 213,6	1 064,4	-9 649,2	-22 617,5	-786,8	-1 010,4	962,3	-4 918,4	-5 753,4
Pikaajalised	-758,4	-496,3	-250,3	-1 004,4	-2 509,4	-769,6	-356,7	-307,4	358,6	-1 075,1
Lühiajalised	-4 060,6	-8 717,4	1 314,7	-8 644,8	-20 108,1	-17,2	-653,8	1 269,6	-5 277,0	-4 678,3
Kohustused	12 127,7	18 686,8	15 696,2	10 116,3	56 627,1	4 200,1	4 863,2	3 405,2	4 236,1	16 704,6
Pikaajalised	5 603,7	12 693,5	8 588,8	5 569,0	32 455,0	21 359,0	1 854,1	830,2	683,5	24 726,8
Lühiajalised	6 524,0	5 993,3	7 107,5	4 547,3	24 172,1	-17 159,0	3 009,1	2 575,0	3 552,7	-8 022,2
Vead ja täpsustused	451,4	1 369,6	-756,4	659,8	1 724,4	-362,5	697,2	-1 417,6	-1 255,6	-2 338,5
Üldbilanss	-733,3	55,4	5 398,3	-3 333,1	1 387,3	1 935,2	3 719,0	-1 927,8	4 139,6	7 866,0
Reservvara	733,3	-55,4	-5 398,3	3 333,1	-1 387,3	-1 935,2	-3 719,0	1 927,8	-4 139,6	-7 866,0

Kuigi majandusolukord halvenes teisel poolaastal veelgi, jätkus **teenuste konto** ülejäägi kasv. See suurenes 2008. aastal eelmise aastaga võrreldes viiendiku võrra ning oli 18 miljardit krooni. Teenuste eksport kasvas 9% ja import 4%. Veo-, reisi- ja muude äriteenuste osatähtsus oli nii teenuste ekspordis kui ka impordis 83%. Suurima osakaaluga teenuste ehk veoteenuste ülejääk kasvas neljandiku võrra. Põhiliselt suurenes muude veoteenuste ning vähemal määral reisijateveo ülejääk. Teenuste ülejäägi kasvu panustasid oluliselt ka muud äriteenused ja ehitusteenused. Positiivse tulemiga olid veel reisi-, arvuti- ja info-, finants- ning kindlustusteenused.

Euroopa Liidu osa teenuste ekspordis oli 71% ja impordis 76%. Suurim positiivne saldo oli Eestil Soomega (10,4 miljardit krooni) ning suurim negatiivne saldo Küprosega (1,1 miljardit krooni).

Sisemajanduse koguprodukti otseste koostisosade, kaupade ja teenuste eksport kasvas 7% ning import kaheksa 2%, mistõttu nende puudujääk vähenes 60%.



Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes (%)

Tulukonto netoväljavool vähenes 2008. aastal 8% ja moodustas 16,6 miljardit krooni. Kui aasta esimeses pooles jätkus tulu intensiivne väljavool, siis teises pooles hakkas see märgatavalt kahanema, eriti viimases kvartalis. See oli peamiselt tingitud otseinvesteeringutelt arvestatava reinvesteeritud tulu märkimisväärsest vähenemisest, mis oli omakorda seotud kasumite kahanemise, kahjumite suurenemise ning dividendide väljavõtmisega residentide poolt.

Eesti residentide välismaal teenitud tulu kahanes aastaga 2% ning mitteresidentide Eestis teenitud tulu 5%. Viiendiku residentide välismaal teenitud tulust moodustas tööjõutulu ja ülejäänud investeerimistulu. Mitteresidentid said Eestis tulu valdavalt investeeringutelt. Nii residentide kui ka mitteresidentide investeerimistulust hõlmas suurema osa otseinvesteeringutulu, vastavalt 56% ja 67%. Mitteresidentide otseinvesteeringutulust moodustas olulise osa reinvesteeritud tulu, residentid aga võtsid oma välismaistelt otseinvesteeringutelt dividende välja. Jätkuvalt kasvas mitteresidentide tulu muudelt investeeringutelt (laenud ja hoiused), mille osakaal investeerimistulust tõusis 28%ni (2007. aastal 16%). Nii residentide kui ka mitteresidentide tulu oli peaaegu täielikult seotud ELi riikidega. Mitteresidentid teenisid Eestis tulu valdavalt finantsvahendusest (62%) ning mõnevõrra muust äritegevusest, keemiatoodete tootmisest ning huljikaubandusest. Välismaal tulu teeninud residentid esindasid peamiselt finantsvahenduse (51%) ning muu äritegevuse valdkonda, väiksemal määral ka veetransporti ja avalikku sektorit.

Laekunud **jooksev- ja kapitaliülekanDED** suurenesid 2008. aastal aastataguse perioodiga võrreldes viiendiku võrra ning enam-vähem samas mahus vähenesid lähetatud ülekanDED. Selle tulemusena kasvas märgatavalt jooksev- ja kapitaliülekanDete ülejääk ning ulatus vastavalt 4,3 ja 3,8 miljardi kroonini.

Finantskonto ülejääk oli ligi kolmandiku võrra väiksem kui varasemal aastal, moodustades 29,3 miljardit krooni. Kapitali netosissevool toimus nii otse-, muude kui ka portfelliinvesteeringutena.

Otseinvesteeringute sissevool ületas 2008. aastal nende väljavoolu 11 miljardi krooni võrra. Välismaised otseinvesteeringud Eestisse ulatusid 21,4 miljardi kroonini ja Eesti residentide otseinvesteeringud välisriikidesse 10,4 miljardi kroonini.

Kui 2007. aastal hõlmasid residentide poolt välismaale tehtud otseinvesteeringutest põhiosa investeeringud aktsiakapitali, siis 2008. aastal grupisene laenamine (70%). Reinvesteeritud tulu osakaal langes 8%ni. Ligi kaks kolmandikku välismaale tehtud otseinvesteeringutest suunati Leetu ja Lätti. Otseinvesteeringud Venemaale vähenesid enam kui 2 miljardi krooni võrra. Aktiivsemad välismaale otseinvesteeringud olid finantsvahenduse, muu äritegevuse ning veetranspordi investorid.

Mitteresidentide poolt Eestisse tehtud otseinvesteeringute kogumahust hõlmas 74% reinvesteeritud tulu. Otseinvesteeringud pärinesid valdavalt Rootsist (58%) ja Hollandist (23%). Soome otseinvesteeringud Eestisse kahanesid 1,5 miljardi krooni võrra. Eestisse tehtud otseinvesteeringutest pool paigutati finantsvahendusse ning vähem muusse äritegevusse ja veondusse.

Portfelliinvesteeringute netosissevool oli 6,5 miljardit krooni. Nõuded vähenesid 9,9 ja kohustused 3,4 miljardi krooni võrra. Nõudeid vähendas peamiselt valitsemissektor, kelle võlaväärtpaberite nõuded kahanesid 4,7 miljardi krooni võrra. Omandiväärtpaberite nõudeid vähendasid muud finantsvahendajad ja kodumajapidamised. Kohustusi kahandasid peamiselt muud finantsvahendajad ja sektorid ning valdavalt omandiväärtpaberite osas.

Tuletisinstrumentide netosissevool oli 0,8 miljardit krooni.

Muude investeeringute netosissevool oli 11 miljardit krooni. Nõuded kasvasid 5,7 ja kohustused 16,7 miljardi krooni võrra. Kohustusi suurendasid peamiselt krediidiasutused.

Maksebilansi reservvara suurenes 7,9 miljardi krooni võrra.

2009. aasta I kvartali maksebilanss avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel (<http://www.eestipank.info>) 9. juunil 2009 kell 12.

Avaldamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond